

ԹԻԻ 25

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ 1912-13 ՇՐՋԱՆԻ
ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔԸ

ՆԻՍՏ ԿԵ.

29 Մարտ 1913

Տպագրութիւն Ռ. ՍԱԳՍԵԱՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, Գուրշուկու Խան, Թիւ 7, Կ. ՊՕԼԻՍ

1913

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ

(Ա. Վ. իմակ)

- 1. Տ. Եղիշէ Արքեպ. Դուրեան
- 2. Տ. Վահրամ Դ. Մանկունի
- 3. Տ. Զարմայր քհնյ. Կէղիւրեան
- 4. Տ. Տրդատ Քհնյ. Պօլաճեան

(Բ. Վ. իմակ)

- 5. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալազեան
- 6. Տ. Բարդղղ քհնյ. Թազըմճեան
- 7. Արէլ Քահ. Երէցեան
- 8. Սուրիաս Դ. Պալլըզճեան

(Գ. Վ. իմակ)

- 9. Հմայեակ Արքեպ. Դիմաքսեան
- 10. Մաղաքիա Եպիս. Տէրունեան
- 11. Եղնիկ Ծ. Վ. Պապեան
- 12.

(Դ. Վ. իմակ)

- 13. Արիստակէս Ա. Քահ. Զիզմէճեան
- 14. Խորէն Դ. Յարութիւնեան
- 15. Յուսիկ Դ. Քաշունի
- 16. Տաճատ Դ. Փաշեան

(Ե. Վ. իմակ)

- 17.
- 18. Հմայեակ Քահ. Էքսէրճեան
- 19. Միքայէլ Դ. Աշճեան
- 20.

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆՔ

(Ա. Վ. իմակ)

Էյուպ Ս. Եղիս

21.

Խառնիւղ

- 22. Պետրոս Դ. Հալաճեան
- 23. Սմբատ Դ. Քեաթիպեան
- 24. Պետրոս Դ. Խօրասանճեան

Մագրի-գիւղ

- 25. Երուանդ Է. Պէյազճեան
- 26. Թազըմ Դ. Արեւեան
- 27. Տօթ. Լ. Մալխասեան
- 28. Յակոբ Դ. Պօլաճեան
- 29. Յովհաննէս Դ. Իսազուլեան
- 30. Սարգիս Դ. Պէրէճեան
- 31.

Պէտլի Բէրէ

- 32. Արշակ Դ. Ալլայաճեան
- 33. Զաքարի Դ. Պաղազճեան

Սան-Սթեփանո

34. Գէորգ

Է. Ֆ.

Ասլանեան

Օրթաքիւղ

35. Խաչիկ

Է. Ֆ.

Սըվաճեան

36. Տօթ. Ստեփան

Է. Ֆ.

Թէրզեան

(Բ. Վ. իմակ)

Բերա-Գասրի-փառա

37. Արամ

Է. Ֆ.

Հալաճեան

38. Մանուկ

Է. Ֆ.

Ազարեան

39. Յակոբ

Է. Ֆ.

Էսաեան

40. Ստեփան

Է. Ֆ.

Գարսեան

41. Տօթ. Վահրամ

Է. Ֆ.

Թորգոմեան

42. Տիրան

Է. Ֆ.

Կեւմիշկէրտան

43.

44.

45.

Գարբալ-գնալը

46. Ա.

Է. Ֆ.

Վառմեան

Գուրուշեմէ

47.

Պէտլիքա

48. Միհրդատ

Է. Ֆ.

Հայկազն

Ֆերիքիւղ

49. Եղուարդ

Է. Ֆ.

Գարակէօզեան

50. Հրանտ

Է. Ֆ.

Ասատուր

51. Մարկոս

Է. Ֆ.

Նաթանեան

52. Յակոբ

Է. Ֆ.

Պահրի

(Գ. Վ. իմակ)

Գասիքիւղ

53. Աղասի

Է. Ֆ.

Աղասեան

54. Եղուարդ

Է. Ֆ.

Շիրինեան

55. Միհրան

Է. Ֆ.

Շիրինեան

56. Ներսէս

Է. Ֆ.

Օհանեան

57. Սարգիս

Է. Ֆ.

Էսմէրեան

58.

59. Անտոն

Է. Ֆ.

Թարագ

60.

61.

Եէնի-Գարու

Պալաթ

62. Տօթ. Կարապետ

Է. Ֆ.

Եաղուպեան

63.

64. Յարութիւն

Է. Ֆ.

Մոստիչեան

65. Ստեփան

Է. Ֆ.

Թելիեան

Սկիւտար Եէնի Մահալլէ

66. Թորգոմ

Է. Ֆ.

Պօլաճեան

67. Հմայեակ

Է. Ֆ.

Թորգոմեան

68. Վահան

Է. Ֆ.

Սուրէճ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԲԱՅՈՒՄ 1912—1913 ՆԱՏԱՇՐՋԱՆԻ

ՆԻՍՏԻԵ.

29 ՄԱՐՏ 1913

ՆԱԽԱԳԱՀ.— Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԿ ՀԱՅՐ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ.— ՀԱՅԿ ԷՖ. ԽՈՃԱՍԱՐԵԱՆ

ՕՐԱԿԱՐԳ

1.— Տեղեկագրութիւն Ազգ. Վարչութեան ի մասին քիւ 17 լրեսի խնդրոյն: (Քուէաւելութիւն բանաձեւերու)

2.— Խնդիր վերաւերելու Սզգ. Պատրիարքարանի:

3.— Տեղեկագիր Խորհրդարանական Յանձնաժողովի՝ ի մասին Երէցեան Եպ.ի ամբաստանութեան խնդրոյն:

ԲԱՅՈՒՄ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԲԱՅԱՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՔ

Նիստը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանի մէջ և ժամը 3ին, առեանք լաւ-հալեցաւ ի ներկայութեան 50 ներկայութեան, որոնց թիւը յետոյ յանգեցաւ 58ի:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Տ. Միքայէլ քհնյ. Աշ-ճեան հիւանդութեան պատճառով՝ զրոյ մը իր բացակայութեանը կը յայտնէ, կ'արձա-նադրենք օրինաւոր բացակայ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՈՒԹԵՆԷ

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Իզմիլէն Տօթ. Խնդիր Խնդրեալ է Է. Ընտրուած էր ներկայութեան,

մենք ալ վաւերացուցած էինք, այժմ հրա-
ժարագիր գրեալ է՝ պիտի կարգացուի:

(Ատենադպիր Էֆէնտի կարգաց հետեւեալ
գիրը):

Ամեն. Արքազան Պատրիարք Հայր
Նախագահ Ազգային Ընդհ. Ժողովոյ

Աբրահամ Հայր.

Այս անգամ Զմիւռնիոյ վիճակէն դիւ-
ազգային երեսփոխան ընտրած էին. սակայն
սոյն պաշտօնը պատշաճօրէն կատարելու ի վի-
ճակի չըլլալով Առաջնորդարանին ուղղեալ
համակաւ մը հրաժարականն ներկայացուցած
էի:

Կ'երևի թէ զայս չեղեալ նկատելով, ընտ-
րութեան պաշտօնաթիւով ինքը կեդրոնական
Վարչութեան զրկուեր են: Ուստի ներկայիս
կը խնդրեմ Զեր Սրբազնութենէն որ բարե-
հաճիք Պատկ. Ժողովիդ ներկայացնել այս
պարագան, որպէս զի դիւ հրաժարեալ նկա-
տելով նոր ընտրութիւն կատարուի:

Այս առթիւ կը խնդրեմ Զեր Սրբազնու-
թենէն որ բարեհաճի ընդունիլ իմ ամենա
խորին յարգանայս հաւատարմութիւնը:

ՏՕԲԹ. Խ. Ա. ԽՆԴԻՐԵԱՆ

1913 Մարտ 29

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Պարզ է հրաժարա-
կանը, որոնք որ կ'ընդունին Տօքթ. Խնդիր-
եան հրաժարականը թող ձեռք վերցնեն:

(Զեռամբարձ քուէարկութեամբ ընդուն-
ուեցաւ Տօքթ. Խնդիրեան Էֆ.ի հրաժարա-
կանը):

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Ստեփան Էֆ. Թէլ-
լիան ևս հրաժարագիր գրեալ է երեսփոխա-
նութենէ:

(Ատենադպիր Էֆէնտի կարգաց հետեւեալ
գիրը):

Վսեմաշուք Ատենապետ Էֆէնտի,
Ազգային Պատկ. Երեսփ. Ժողովոյ

Բազմազգալ վիճակիս պատճառաւ անկու-
րելի ըլլալով չարունակել երեսփոխանական
Ժողովոյ անդամակցութիւնս, կը խնդրեմ որ
հաճիք ընդունիլ հրաժարականս նոյն Ժողովոյ
անդամակցութենէն:
1913 Յ)28

Մնամ խորին յարգանք
Ս. Յ. ԹԵԼԼԻՐԵԱՆ

(Սոյն հրաժարականս ալ ձի գէտ 9 քուէով
ընդունուեցաւ):

ՎԱՒԵՐԱՅՈՒՄ

ՆԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՅ

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Եկեղեցական Համա-
գումար Ժողովը իր տեղեկաւորը գրեալ է
Բ. Վիճակով դադարած երեք և Ե. Վիճակէն
պակտած մէկ եկեղեցական երեսփոխանի ընտ-
րութեան մասին. Ս. Պատրիարքն ալ յա-
տուկ պաշտօնադրով մը զայն գրեալ է մեղ:

(Ատենադպիր Էֆ. կարգաց Ս. Պատրիար-
քի հետեւեալ պաշտօնադրը):

Ազնուաշուք Ատենապետ Էֆէնտի

Ազգ. Պատկ. Ընդհանուր Ժողովոյ

Գեր. Տ. Գնէլ Ծ. վրդ. Գալէմբարեանի
Ռումանիոյ այցելու հովիւ ընտրուած ըլլա-
լուն հետեւեալ հրաժարամարը, Գեր. Տ.
Գէորգ Ս. Արքեպիս. Երեցեանի երեսփոխան
հոչակուելէ առաջ՝ մահաւորը, իսկ Գեր.
Տ. Գրիգորիս Ծ. վրդ. Պալաքեանի և Արժ.
Տ. Տ. Արէլ Երեցեան և Սուքիաս Պալաքեան
քահանաներու Բ. Վիճակաւ դադարեալ
Ազգ. Պատկ. Ընդհ. Ժողովէ պակասեալ
հինգ եկեղեցական երեսփոխաններու տեղ
նորերու ընտրութեան համար Մայր Դիւան
նիդ հրահանգին համաձայն ի նիստ գումար

ընտր եկեղեցականաց Ընդհ. Ժողովը՝ յիս օրի-
նական քուէարկութեան երեսփոխան ընտ-
րած է:

Բ. Վիճակի համար

Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Արք. Օրմանեան
Գեր. Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Գալաղեան
» Տ. Երուանդ Ծ. Վ. Փէրտահճեան
» Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալաքեան

Ե. Վիճակի համար

Արժ. Տ. Արէլ Քհնյ. Երեցեան

Եկեղեցականաց Ընդհ. Ժողովոյ Դիւանի
տեղեկագիրը ներկայեցուց:

Մեամբ աղօթարար

Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍՐԲԵՊԻՍԿ. ՍՐՇԱՐՈՒՆԻ

28 Մարտ 1913

Ամենապատիւ

Տ. Յովհաննէս Ս. Արքեպ. Արշարունի

Արժանընտիր Պատրիարք Հայոց Թուրքիոյ

Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ Եկեղեց. անդամ-
ներէն Տ. Գնէլ Ծ. Վ. Գալէմբարեան Ռու-
մանիոյ Այցելու Հովիւ կարգուելուն հետե-
ւեալ հրաժարած, Տ. Գէորգ Ս. Արքեպ.
Երեցեան երեսփոխան հոչակուելէ առաջ
Վիճակած, Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալաք-
եան, Տ. Արէլ Քհնյ. Երեցեան և Տ. Սու-
քիաս Քհնյ. Պալաքեան երկրորդ վիճակաւ
դադարեալ լինելուն պատճառաւ Պատկ.
Երեսփոխանական Ժողովոյ հրահանգին և
Երեսփոխանական Ժողովոյ հրահանգին հա-
ձերք Ամեն. Սրբազնութեան հրահանգին Ժողովը
մօձայն, եկեղեցականաց ընդհանուր Ժողովը
Մարտ 14 Եւ. օր գումարուեցաւ ի Սորճը-
Ղարանի Ղալաթիոյ և որոշեալ ժամանակ ի
Վալէհամարի ձեռնարկուեցաւ
ժամ երեք, քուէահամարի Մամաթում-
կիւն. Ժողովոյ կողմէ կարգեալ Մամաթում-
կիւն հոչակութեամբ Բ. վիճակի համար 4՝ և
Ե. վիճակի համար մէկ ընտրելի՝ զատ զատ
կատարելու ընտրութիւնը:

Հրաւիրեալ եկեղեցականաց թիւն էր 108
որոց 28 անձամբ և 48 համակաւ՝ ընդամեն

նոյն 76 եկեղեցականներ մասնակցած էին
քուէարկութեան:

Արդիւնքը եղաւ՝ Բ. Վիճակի համար

քուէ
Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Արք. Օրմանեան 40
Գեր. Տ. Սմբատ Ծ. Վ. Գալաղեան 56
Գեր. Տ. Երուանդ Ծ. Վ. Փէրտահճեան 52
Որոնք քուէից բացարձակ առաւելու-
թեամբ ընտրուեցան Եկեղեցական Երեսփո-
խան:

Իսկ Բ. վիճակի չորրորդ ընտրելիին հա-
մար համեմատականի մնացին՝

Գեր. Վահան Ծ. Վ. Յակոբեան 26 քուէ
Գեր. Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալաքեան 25 »

Նոյնպէս Ե. վիճակին համար կատարուած
քուէարկութիւնը բացարձակ առաւելութեամբ
արդիւնք առած չը լինելով, համեմատականի
համար առաւելագոյն քուէ ստացած էին:

քուէ
Ամեն. Տ. Մաղաքիա Ս. Արք. Օրմանեան 10
Արժ. Տ. Գրիգոր Քհնյ. Ճէպէճեան 5
» Տ. Արէլ Քհնյ. Երեցեան 4
» Տ. Յակոբոս Քհնյ. Տէլէճէկեան 4
» Տ. Վարդան » Գերձակեան 4
» Տ. Արիստակէս Քհնյ. Հիսարեան 4

որոնցմէ Ամեն. Օրմանեան Սրբազան քուէից
բացարձակ առաւելութեամբ Բ. վիճակի հա-
մար երեսփոխան ընտրուած լինելով, համե-
մատականի ցանկը պատրաստուեցաւ յաջորդ
առաւելագոյն քուէ շահող Տ. Գրիգոր Քհնյ.
Ճէպէճեանէ և հաւասար քուէ ստացողներու
երկրորդը Տ. Արէլ Քհնյ. Երեցեանէ:

Ըստ այսմ Բ. Վիճակի չորրորդ ընտրելիին
համար վերոյիշեալ համեմատականի ցանկին
վրայէն մէկ եկեղեցական երեսփոխանի ընտ-
րութիւնը կատարուելու համար եկեղեցական
Ընդհ. Ժողովը ի նիստ հրաւիրուած էր Մարտ
21 Եւ. օր: Հրաւիրեալ էին 108 եկեղեցա-
կաններ, որոց 24ը անձամբ և 32ը համակաւ
ընդամենայն 56 եկեղեցականներ մասնակցե-
ցան քուէարկութեան:

Քուէահամարը որոշեալ ժամանակ ի ժամ 2
կատարուելով, առաւ հետեւեալ արդիւնքը:

Գեր. Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Պալաքեան 43
Գեր. Տ. Վահան Ծ. Վ. Յակոբեան 13

ուրիշ բան. բայց եթէ հրաժարած է միաբանութենէն, պէտք է վաւերացուի իր ընտրութիւնը:

Դ. ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.— Երկու տեսակէաներ կան այս խնդրին մէջ. երբ պատիժներ կը անօրինաբար անհասկնալով մասին, ըլլայ եկեղեցական թէ աշխարհական, մենք պէտք է այդ տանք վարչութեան որ գործադրէ զանոնք, մենք ալ օգնենք անոր: Բայց յարգելի Շահրիկեան էֆ. կը պնդէ որ մենք անօրինակ ենք, առիկայ կարելի է. այս ժողովը օրէնսդիր մարմին մըն է, վարչական գործունէութեան մենք չեն կրնար խառնուիլ, այլ հարցումով հարցապնդումով կրնանք ստուգել թէ վարչութիւնը անօրինա՞ծ է ու ե պատիժ, թէ՛ այդ պատիժը ասօրինա՞ծ է թէ օրինաւոր:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ. (Ընդմիջելով).— Եթէ այսպէս շարունակենք՝ վերջը չի դար:

Դ. ՏԵՐ-ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ. (Շարունակելով).— Եթէ վարչութիւնը պատիժ անօրինակ է և հոս բերած է կը քննենք: Բայց այդպէս բան չկայ: Ընտրութիւն մըն է կատարուածը, որուն մասին Նախաձեռնութեան Դիւանը իր տեսակէտը պարզած է և կ'առաջարկէ անհետեւանք թողուլ Տեղապահին զիտողագիրը: Հոս՝ այս օրինագիրքին մէջ չկայ արամադրութիւն մը այդ մասին: Հետեւաբար մենք չեն որ պիտի խախտենք ընտրական ձեւերը: Համադրւումը ժողովին չեն մասնակցիլ ըստ օրինի՝ միայն պաշտօնի վրայ՝ Պորէն դուրս գանուող եկեղեցականները, և Անհամադրութեան ճշրդ. յօդուածը կ'ըսէ թէ «Կ. Պոլսոյ մէջ գանուող բոլոր եկեղեցականք», ըլլան անոնք պաշտօնով թէ անպաշտօն: Ոմանք կ'ըսեն թէ Համադրւումը ժողով չէ այդ, այլ եկեղեցականներու ընդհանուր ժողով, ինչպէս յարմար կը նկատէք այնպէս կոչեցէք, սակայն ատոր փաստը այն է որ այդ ժողովին մէջ այդ եկեղեցականը խնդրոյ առարկայ չէ եղեր. եթէ պատժուած էր՝ պէտք չէ ուրիմ մասնակցէր այդ ժողովին, եթէ անաստուղ էր ազգ. իշխանութեան, վարչութիւնը ինքն իւր պատիժ անօրինա՞ծ պէտք էր ըլլար անոր նկատ-

մամբ: Ես եկեղեցականներու գործունէութիւնը զնահատողներէն եմ և ձենէ աւելի խնայողանք եմ: Սակայն Անանիա վրդ. ընտրելի եղած է սահմանադրապէս, վասն զի Սահմանադրութեան ճշրդ. յօդուածը, եկեղեցականներն ալ — աշխարհականներուն նման — այն ատեն կը զրկէ ընտրելիութենէ, երբ գատապարտուած են, օրէնքը կ'ըսէ. «հասակաւ երեսուն տարին լրացուցած, և զոնէ հինգ տարի առաջ ձեռնադրուած ըլլան, և որ և է գատապարտի տակ չգանուին»: Ուրիմ կրեք արդեւքներ կան միայն: Արդ եթէ Անանիա վրդ. Միաբանութենէն հրաժարած է՝ արդեւք մը չի մնար որ ընտրելի ըլլայ: «Պոլիս գանուող» ըսելը՝ պաշտօնավարող ըսել չէ. մենք չենք կրնար օրէնքէն դուրս գալ, որչափ ալ «Եկեղեցական» ունենանք: Արդէն Շահրիկեան էֆ. չառ կը սիրէ «նկատելով» զնիկ և էսմէրեան էֆ. չառ վտւթիտ կը գանուի այդ նկատումներով մեր տեղեկագիրն «չէ՞ք փաւ» ըսելու: Երբ մենք այնչափ ուշադրութիւն կը դարձնենք անհատի իրաւունքներու վրայ, պէտք չէ զանց առնենք իրաւունքը եկեղեցական անհատին ալ, ևս Անանիա վարդապետը չեմ ձանձնար, սակայն անոր անհատական իրաւունքը նուիրական պէտք է ըլլայ մեզի համար: Մենք իրրե օրէնսդիր մարմին մը պէտք չէ մեր ժամանակը վատնենք այսպիսի խնդիրներով վարչութիւնը եթէ պատիժ մը անօրինէ, առիկա արդեւք մը չէ որ մենք օրէնքին հետեւելով ընտրութիւնը վաւերացնենք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Կը կարծեմ թէ բաւական խօսուեցաւ, և Շահրիկեան ու Տէր Մովսէսեան էֆէնդներու բացատրութիւնները բաւական լուսարանեցին ժողովս, որ անշուշտ իր համոզումը կազմած է այլ ևս:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ.— Երկու բան խօսքս կ'ուզեմ անոնց որոնք օրէնքի տաւերին հետեւելու կը ձգտին. ատոր մրցութեան տապաքէղը այստեղ չէ: Իսկ եթէ ոչ քաջալուքներ, այլ գաղափարներ իրականանայնելու ետեւ են, օրէնքին ծանօթները գիտեն օրէնքի ոգին: Եթէ այս ուղղութեամբ կը զեկաւարտինք այս խնդ-

րի մէջ ալ՝ լաւ. եթէ ոչ, ևս կը հրաժարիմ այդ մասին քուէ տալէ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Ժողովը կ'ուզէ՞ շարունակել վիճաբանութիւնը թէ փակել:

(Ժողովը կ'որոշէ փակել վիճաբանութիւնը)

Վ. ԹԵՔԵՆԵԱՆ ԷՖ.— Վիճաբանութիւնը փակուեցաւ. քուէարկութեան պիտի դուրս տեղեկագիրը. բայց եթէ ևս միջին ճամբայ մը առաջարկեմ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Բանաձև կրնաք բերել: Այժմ Անանիա վրդ. ի մասին Նախաձեռնութեան Դիւանին տեղեկագիրն եզրաւորութիւնը քուէի կը դնեմ:

(Ատենագիր էֆ. կարդաց այդ եզրաւորութիւնը)

(Քուէի դրուեցաւ եզրաւորութիւնը և Ծի դէմ 16 քուէով մերժուեցաւ):

Վ. ԹԵՔԵՆԵԱՆ ԷՖ.— Այժմ իմ առաջարկը թող քուէի դրուի:

ՄԻՀՐ. ՀԱՅԿԱՋՆ ԷՖ.— Սակայն այդ քուէով արդէն բեկանուեցաւ ընտրութիւնը:

Վ. ԹԵՔԵՆԵԱՆ ԷՖ.— Սակայն ժողովը կը պահանջէ զիտաղ իրողութիւնը: Ուստի կ'առաջարկեմ քուէի դնել հետեւեալը. — Եկեղեցական երեսնամեայի մը ընտրութիւնը վաւերացնելու համար՝ եկեղեցական համագումար կամ ընդհանուր ժողովը թէ և զայն ընտրած է, սակայն անոր ընտրելիութեան հանգամանքին մասին զիտողութիւններ կան և լուսարանուած չէ տողութիւններ կը զրկենք վարչութեան որպէս զի արձանագրութիւններէն ստուգէ թէ ան անաստուղ եղա՞ծ է ազգ. իշխանութեան, թէ Երուսաղէմի միաբանութենէն հրաժարա՞ծ է թէ ոչ:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.— Օրինական գիտողութիւն մը ունիմ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Դիւանին պաշտօնն է վարել ժողովը, սակայն մենք ալ ձեզի չափ

կարծիք մը կրնանք արտայայտել, եթէ հարկ ըլլայ. մենք ալ երեսնամեայական աթոռ մը ունինք, որմէ կրնանք օգտուիլ:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.— Օրինական գիտողութիւն մըն է ընկելքս:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Քուէի ատեն չըլլար:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.— Ճիշտ այդ բանաձևին դէմ է զիտողութիւնս: Ընտրութիւնը բեկանուեցաւ և անիրաւութիւն է այդպիսի բանաձևը դնել անկէ ետք:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Եթէ Նախաձեռնութեան Դիւանին երթալէ առաջ ըլլար այդպիսի քուէարկութիւն մը, այն ատեն բեկանուած կ'ըլլար. բայց այժմ այդ Դիւանին միայն եզրաւորութիւնն է մերժուածը, բեկանման խնդիր չկայ:

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— Թէքեան էֆ. ի առաջարկը քուէի կը դնեմ:

(Զեռամբարձ քուէարկութիւն):

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ԷՖ.— 24 քուէով ընդունուեցաւ Թէքեան էֆ. ի առաջարկը: Ուրիմն Անանիա վրդ. ի ընտրական տեղեկագիրը յարակից թուղթերով կը զրկենք վարչութեան որպէս զի արձանագրութիւններէն ստուգէ թէ ան անաստուղ եղա՞ծ է ազգ. իշխանութեան, թէ Երուսաղէմի միաբանութենէն հրաժարա՞ծ է թէ ոչ:

Յ. ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ ԷՖ.— Նախաձեռնութեան Դիւանի պարաքն էր այդ ընկել, և նա իր գործը թերի է թողել, այդ պատճառով ալ մերժուեցաւ անոր եզրաւորութիւնը, հետեւաբար այլևս այդ տեղեկագիրը գոյութիւն չունի: Ուրիմն այդ վարդապետի ընտրութեան խնդիրը կը վերադարձուի վարչութեան: Ելլեա՞ս ո՞չ մի առարկութիւն չմնար:

Դ. ՏԵՐ ՄՈՎՍԵՍԵԱՆ ԷՖ.— Վարչութիւնը ինչպէս պիտի քննէ, ևս կը բողոքեմ այս հակասահմանադրական որոշումին դէմ:

Ե. ՇԻՐԻՆՆԱՆ ԷՖ. — Տեառք

Այս խափրակաճ գործին մէջ, ազգային երեսփոխանի պարտականութիւնս կատարելու համար ինչ աստիճան իրաւունքով չարժած ըլլալս կ'ուզեմ հոս ապացուցանել, թուականներով և անհրաժեշտ փաստերով: Այն ժամանակ միայն այս ժողովը պիտի հասկնայ թէ որչափ անհիմն և անտեղի էին բոլոր այն յարձակումները որ ինձ դէմ եղած են:

Յունւար 15 երեքշաբթի օրը պատահմամբ իմացայ որ նախորդ փետրւար փաշայի դահլիճին ներքին գործոց նախարարին գրասենյակը խուզարկուած պահուն խել մը գաղտնի թղթածրարներ գտնուած են ընդորս նաեւ հաս մը «Հայոց պատրիարքարանի գաղտնի տօսիէ մակագրով»:

Հետեւեալ չորեքշաբթի առաւօտ Յունւար 16, Դուրեան Սրբազան Հօր հանդիպեցայ միասին մինչև Ղալաթիոյ եկեղեցին գացինք. և իրեն հարցուցի թէ Վարչութիւնը ու է տեղեկութիւն մ'ունէր այս եղելութիւնէն. նա ըստ թէ «Այո՛ իմացած էր որ մի քանի կաթիլ որ նամակներու պատճէնը ներքին Գործոց նախարարութեան հաղորդուած էին 13 թիւ, չարագուշակ թիւ, խափիէի մը կողմէ թէ ասոր մասին զրոյցներ կը չըլլէին. թէ «վերջապէս նոյն օրը իսկ Ստան Ժողովէն քննութիւն պիտի պահանջէր»:

Վերադարձիս, Պալազեան Հայր Սուրբին հանդիպեցայ որ նոյն օրուան Ստան Ժողովին կը փութար. միեւնոյն հարցումը անոր ալ բրի. նա ալ պատասխանեց թէ «Այո՛ իրողութիւնը ճիշտ է, Պատրիարքարանի մէջ խափիէի մը գոյութիւնը իմացայ սակայն թիւը «13 չէ այլ 17, ասոր միջոցաւ 3 կարեւոր համաձայնութիւն ընդօրինակութիւնը Դրան հաղորդուած են եղեր. և որովհետեւ երկու «ամիսէ ի վեր հարստահարութեանց Յանձնաժողովն բոլոր թուղթերը իր կողմէ կը «կը գրուէին այս տեսակ յայտնութիւններէ «այլեւս վախ չկար.»

Հետեւեալ հինգշաբթի օրը, այսինքն Յունւար 17ին զարմացմամբ կարդացի տեղական թերթերու մէջ այս խնդրոյն վերաբերմամբ Վարչութեան հրատարակած պաշտօնական հերքումը, որ պարզապէս առաջին կարգի թուղթն մը քայլերդէն և ոչ երեք

մանրակրկիտ քննութեամբ ձեռք բերուած համոզում մը, ճշմարտութիւն մը:

Ահա՛ ասոր համար Դուրեան գրուած նամակով մը փութացի խնդիրը հոս բերել և զբաղուած զիսկին վրայ գննութիւն մը կատարել ալ:

Տեառք՝ Վարչութեան կողմէ հարցմանս արուած պատասխանը այնչափ կշիռ և կարեւորութիւն ունի որչափ ունէր անոր յատկանի այս ժողովին ըրած պաշտօնական յայտարարութիւնը. նա չէ թէ միայն այս տեսակ խնդրոյ մը գոյութիւնը a priori, հաղձեղով բացարձակապէս ուրացաւ, այլ անկէջ անտեղեակ ըլլալն ալ ցաւալի մտայնութեամբ մը յայտնեց. մինչդեռ պատմաճիւղէս կը տեսնենք թէ իրականին մէջ խնդիրը տարբեր հանգամանք մ'ունէր, և ըստ թէն բոլորովին հակառակն էր. կը տեսնենք թէ գաղտնիքը, Գարակէօզի գաղտնիք մը դարձած էր, հարստահարութեանց Յանձնաժողովոյ անդամներուն ծանօթ և նա մանաւանդ որ Վահան Փափազեան էֆէնտին նիստէն վերջն ալ բարեկամներու խոստովանած է թէ ինք ի վաղուց անտի եղելութիւնէն տեղեակ էր:

Դանք հիմա միջադէպին երկրորդ մասին. Յունւար 22ին երեքշաբթի օրը ժամը 10^{1/2} Ղալաթիոյ Խորհրդարանը ներկայանալու համար այս ասիւթ կազմուած Գննիչ Յանձնաժողովոյ կողմէ հրաւիրագիր մը ստացայ, հակառակ որ թղթատարութեան միջնորդն օրն էր, ճիշտ նշանակուած ժամուն ներկայ գտնուեցայ. բաւական սպասելէն վերջը յանձնաժողովոյ անդամներէն Թէրզեան և Երկանեան էֆէնտինները հասան. Թէրզեան էֆէնտին խօսք առնելով ջանաց զիս համոզել թէ օրինակները յանձնուած պաշտօնակազմութիւնը խնդիրը 17 թիւ խափիէի հարցէն բոլորովին տարբեր և անջատ էր. թէ առաջինը կար սակայն երկրորդը նոր յայտնութիւն մ'էր ուրիշ տեղեկութիւն չունէր Վարչութիւնը:

Պատասխանեցի թէ Վարչութիւնը տեղեկութիւն ունէր, թէ երկու անջատ խնդիրներ չկան թէ նկատելով որ խափիէի մը պաշտօնը, եթէ սա գոյութիւն ունի, սուրճ խմել և սիկառ ծխել չէր, այլ իր գտնուած տեղին անց ու դարձը հաղորդել և պաշտօնական թուղթերը ընդօրինակելով պէտք եղած տեղը հասցնել էր, տարակոյս չկայ թէ մին միւսին

արդիւնքը և հետեւանքն էր, թէ հարստահարութեանց յանձնաժողովոյ անդամները ինձմէ առկի իրադիկ էին խնդրոյն. ևս թէ եւ անձնական յետապնդումներս կը շարունակէի սակայն այս ցաւալի եղելութեան լուսարանութիւնը պատասխանատու վարչութեան գործն էր և ոչ թէ իմս: Հետեւեալ չորեքշաբթի երեկոյ ժամը չորսին քննիչ յանձնաժողովոյ նիստին դարձեալ ներկայ գտնուեցայ: Այս նիստին մէջ ալ միեւնոյն խօսակցութիւնները կրկնուեցան: Պալազեան Հայր Սուրբ յայտարարեց թէ այժմ ինքն ալ, 17 թիւ խափիէի մը գոյութեան մասին լուր առած էր. իսկ Երկանեան էֆէնտին առկցուց որ ստույգ ազդեցիկ իմացած է թէ նախորդ նիստին մէջ ակնարկուած գաղտնի թղթածրարները իթիթի-հատի Գոմիթէին Շէրէֆ փողոցի կեդրոնատեղին փոխադրուած էին. թէ իր ներկա ներքին գործոց նախարար Հաճի Ատիլ պէյի հետ ունեցած մտերիմ յարաբերութեանց չորհիւ կը յուսար անոնց մասին լի ու լի տեղեկութիւններ ձեռք բերել:

Այս յայտարարութեան վրայ ևս ալ պատասխանեցի «Թէ ցորչափ գաղտնիքին բաւական իրենց ձեռքը կը գտնուէր, պէտք չէր ուրեմն հաղձեղ հերքումով մը միջադէպը գոցելու աշխատիլ»:

Այն ժամանակ Դուրեան Սրբազան հետեւեալ խօսքերը արտասանեց «Սա, նախատեսեալ լուր յառաջ գալիք յուզումը, հակասակեցայ «նախորդ հերքման, սակայն ժողովը առանց «կարեւորութիւն տալու ըստ ճիշտութեան պաշտօնական զեկույցին հրատարակութիւնը որոշեալ «լուր գործադրեց, հաղձեղով կատարուած գործ մ'էր սա»:

Տեառք ահա ճշմարտութիւնը:

ՍՍԲ. ԲԻԻՐԱՏ ԷՖ. — Բան մը դուրս չեկաւ, բացառեցէք:

ՏՕԲԹ. ԹԵՐԶԵԱՆ ԷՖ. (Վարչութեան կողմէ). — Թիւ 17ի խնդիրը երեւան կլիէ տալ էր որ Վարչութիւնը հերքում հրատարակեց: Նախ թէ դուրսէն անձեր պաշտօնակազմութիւնը պատճէններ յանձնուած են նախարարին թէ ոչ, խնդիր չէ այդ և փաստ չի կազմեր: Երկրորդ՝ Վարչութիւնը իրապէս տեղեկութիւն չունէր: Անոր մէջ անհատներ տեղեկութիւն ունէին այդպիսի տարածայնութեան մը Պալազեան վրդ. ի լսածը և Փափազեան էֆէնտին միեւնոյն են: Փափազեան էֆէնտին մէկը լուր զրկել է թէ՛ Պատրիարքարանի գործերու մասին տեղեկութիւններ կը տրուին Բ. Դուրեան. ան ալ հետապնդած է. այդ լուր զրկողէն ստուգած է որ ան ալ երկրորդէ մը լսած է. այդ երկրորդէն ալ ստուգուած է՝ որ երրորդէ մը լսուած է, ան ալ չորրորդէ մը. և այսպէս նոյն իսկ չի գտնուել բուն ակնատեսը, և համոզում կը գոյանայ թէ չինձու լուր մըն է: Փափազեան էֆէնտին խափիէի համար այնչափ Մեր պարաքը չէր թէ և նախքան մանրամասնութեանց մէջ մտնել, քանի որ հարցումը Պատրիարքարանի չրջանին մէջ կասկածելի անձ մը երեւան բերելուն վրայ էր. բայց նորէն հետամուտ եղանք: Այսուհանդերձ ինչ է եղեր այդ տարածայնութեանց արմատը: Բարեւորագմանց համար Վեհ. Հայրապետին աջակցութիւնը խնդրուեց է, 61րդ. յօդուածի գործադրութեան համար Նորին Վեհափառութեան անձնական նամակ մը գրուեց է, ա'յդ է իր թէ տօսիէի մէջ եղածը, բայց նոյն այդ նամակը թերթի մը մէջ ալ հրատարակուեցաւ, թերթերը արդէն գրեցին այդ խնդիրներուն վրայ, և այդպիսի գիր մը Բ. Դրան յանձնելու համար կասկածուած մարդ մը չկայ մէջ տեղ, գաղտնի ալ չէր. նախարարներուն միջոց չի պակսիր տեղեկութիւններ ստանալու: Սա գիտցած ըլլաք որ Վարչութիւնը կատարեալ գիտակցութեամբ է որ կը յայտարարէ թէ ինքը տեղեկութիւն չունի այդպիսի խափիէի մը գոյութեան մասին: Չեր ներկայ Վարչութիւնը փաստացի կերպով իր քննութիւնները կատարած է և իրեն համար պատուոյ խնդիր նկատած է զայն: Դիտցած ըլլաք որ ան բարձր պիտի բռնէ իր դիրքը և անխնայ պիտի պատժէ բոլոր բարոյական զիջումները ուր որ ալ տեսնէ:

ՀՄ. ԱՐԱՄԵԱՆՑ ԷՖ. — Պարզ հարցում մը ընեմ: Շիրինեան էֆ. յիշած է թիւ մը, տա ուրիշ է. յետոյ յիշեց Կրօնական Ժողովի տախնապետին խօսքերը, ասոնք պէտք է լուսարանուին:

Պրուսսի		Գաղասիա	
սպար	է.Ֆ. Նէմցէ Hosoupo	135. Տր. Խաչիկ	է.Ֆ. Պօղոսեան
130. Արրահամ	է.Ֆ. Հայրիկեան		Կօնեա
131. Տիգրան	Տիգրանակետ է.Ֆ. Նազաշեան	136. Ժագ	է.Ֆ. Սայապալեան
132.	Տիվրիկ		Երզնկա
	(Ե. Վիճակ)	137. Դաբրիէլ	է.Ֆ. Նորատունկեան
	Ամասիա - Մարզուան		Մարաշ - Ջէյթուն
133.	Բաբերդ	138. Սմբատ	է.Ֆ. Բիւրատ
			Շապին-Գարահիսար
		139.	
			Սեբասիա
34. Երուանդ	է.Ֆ. Սրմաբէշիանլըեան	140. Տօրթ. Նազարէթ	է.Ֆ. Տաղաւարեան

Մ Ա Յ Ր Դ Ի Ի Ա Ն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ա. Ատեն ապետ	Գարրիէլ է.Ֆ. Նորատունկեան	Ա. Ատենադպիր	Երուանդ է.Ֆ. Պէյազճեան
Բ. »	Հայկ » Խօճասարեան	Բ. »	Անտոն է.Ֆ. Թարազ
Գ. »	Տր. Տաղաւարեան է.Ֆ.	Գ. »	Հմայեակ է.Ֆ. Աբամեանց

Ն Ա Խ Ա Ք Ն Ն Ի Չ Դ Ի Ի Ա Ն Ք

ՁԵՌՆՀԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Տ. Հմայեակ Արքեպ. Դիմաքսեան	(Ատղայ.
Բ. Տօրթ. Գ. ձկալ	
Գ. Տօրթ. Թիւլեան	

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Յակոբ է.Ֆ. Պօյաճեան (Ատենապետ)	
Բ. Լեւոն է.Ֆ. Սեդրոսեան	
Գ. Մարկոս է.Ֆ. Նաթանեան	

ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԴԻԻԱՆ

Ա. Սարգիս Դեմեան	
Բ. Վահան Էսայեան	
Գ. Թորգոմ Պօյաճեան (Ատենապետ)	

ՀԱՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Արիստակէս Գասպարեան (Ատենապետ)	
Բ. Խաչիկ Սրվաճեան	
Գ. Ժագ Սայապալեան	

ՅԱՐԲԱԵՐԱԿԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Յարութիւն Շահրիկեան	
Բ. Օննիկ Տէրունեան	
Գ. Պարզէլ Փափագեան	

ԻՐԱԽԱՍՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Տ. Մաղաքիա Եպիսկ. Տէրունեան	
Բ. Տօրթ. Թէրզեան	
Գ. Ս. Սուրն	

ՆՍԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Հ. Պօյաճեան (Ատենապետ)	
Բ. Դաւիթ Տէր-Մովսէսեան	
Գ. Մ. Շիրինեան	

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԻԻԱՆ

Ա. Մ. Գօլունեան	
Բ. Երուանդ Օտեան	
Գ. Վ. Թէքեան (Ատենապետ)	

ԵԼԵԻՄՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Ա. Մ. Հայկազն	
Բ. Ն. Սարաֆեան	
Գ. Թ. Պօյաճեան	
Դ. Տր. Տատրեան	

ԳԻՆ 1 ՂՐՈՒՇ

Սեփականութիւն Ազգ. սնունդին, զգ. ժողովոյ ծախուց յաշկացեալ

Կո ծախուի զՍ. Ազգ. կոնքրետային զարգացում